

Коваліско Н. В.

д. с. н., проф. кафедри історії та теорії соціології
Львівського національного університету імені Івана Франка,
кв. 32, вул. Антоненка-Давидовича, 8а, м. Львів, 79066, Україна,
Тел. +38 0977980015, E-mail: kovalisko@mail.lviv.ua

Бубняк С. М.

аспірант кафедри історії та теорії соціології, лаборант Центру моніторингу
Львівського національного університету імені Івана Франка,
вул. Яворівська, 39/1, смт. Івано-Франкове,
Яворівський р-н, Львівська обл., 81070, Україна
Тел. +38 0977888830, E-mail: s.bubnyak@ukr.net

**ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ В УКРАЇНІ: МОНІТОРИНГ
РЕЗУЛЬТАТІВ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2014–2015 рр.**

Стаття присвячена емпіричним дослідженням внутрішнього переміщення осіб у сучасній Україні; на підставі яких узагальнено та з'ясовано час, мотиви і причини переселення, території переселення, виокремлено проблемні життєві ситуації на новому місці (економічні, працевлаштування, житлові, соціальні, інформаційно-комунікаційні потреби, державні) та плани на майбутнє.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи (ВПО), мотиви, території, проблеми, плани на майбутнє.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми внутрішньо переміщених осіб (далі — ВПО) в сучасній Україні постала із окупацією Кримського півострова Російською Федерацією, а також з початком неоголошеної російсько-української війни на території Донецької та Луганської областей. Відтак у державі розпочалися міграційні процеси, що пов'язані із збереженням людського життя та створенням нестерпних умов для проукраїнських людей. Згідно з даними Організації Об'єднаних Націй, кількість ВПО в українському суспільстві станом на 10 липня 2015 р. досягла 1 млн 382 тис. [4]. Проте військові дії на частині Східної України продовжуються, відтак можна зауважити, що їх кількість з часом невпинно зростає. Тому вивчення цієї проблематики набуває особливої актуальності в часи економічної нестабільності, політичної заангажованості та соціальної незахищеності.

Дослідженню означеної теми приділили увагу такі дослідники, як О. Балакірева, Т. Бондар, Т. Доронюк, Ю. Корнєв, Е. Лібанова, О. Міхеєва, В. Серєда, А. Солодько, Л. Хижняк та інші, які зазначають, що ВПО в межах України мають різного роду мотиви переїзду та орієнтації на постійне місце проживання чи повернення на свою територію. Отож **метою статті** є спроба з'ясувати час, мотиви виїзду, території переселення, основні проблеми на новому місці та плани щодо майбутнього ВПО з Донбасу та Кримського півострова на території України.

Виклад основного матеріалу дослідження. ВПО в Україні — це категорія громадян України, які були змушені покинути своє місце прожи-

вання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту на частині території Донецької та Луганської областей або тимчасової окупації Автономної Республіки Крим [1].

Щодо виділення часу та хвиль міграційних потоків, то з окупованого Криму більшість людей переїхала в березні–квітні 2014 р. Своєю чергою, з Донецької та Луганської областей у травні–липні 2014 р. [9]. Проте не варто забувати, що окупація та військові дії тривають, тому люди і надалі продовжують залишати ці території, які є неприйнятними для нормальної життєдіяльності. Основними *мотивами* цього переміщення у жителів з окупованого Кримського півострова були нестерпні умови для людей, які підтримують українську політику та державність; їх переслідування, погрози та шантаж. Жителі Донбасу виїжджали, на загал, через відсутність засобів до існування: забезпечення усіма необхідними продуктами, питною водою, одягом, умовами проживання та відпочинку, санітарно-гігієнічними засобами тощо; існувала пряма загроза їхньому життю; переживання за майбутнє дітей; руйнування інфраструктури: відсутність енергетики, газопостачання чи водопостачання.

Основними територіями, які ВПО вибирали для переселення, були наступні:

- Автономна Республіка Крим → Київ (звичайні жителі), Одеса (військово-вслужбовці), Львів (кримські татари) тощо.
- Донецька та Луганська області → Харків, Запоріжжя, Дніпропетровськ, Київ, Полтава, Одеса тощо.

Виходячи з даних досліджень, жителі Криму обрали Київ як перспективне місто, де поєднані різного роду культури та не існує мовних бар'єрів; в Одесі знаходиться українська військова частина і військовослужбовців вимушено перевели до цього міста; кримські татари обрали Львів як місто, де влада та постійні мешканці готові були прийняти ВПО та їх «позитивне ставлення через досвід депортацій та масового переселення, який люди мали із повоєнних часів» [9]. Також потрібно зауважити, що кримчани розуміли, що вони їдуть надовго, а то і назавжди. Відтак вони активно збирали усі необхідні речі та намагалися пристосуватись на новому місці.

ВПО з Донецької та Луганської областей обирали для себе територію проживання, яка найближче межує із їхнім попереднім місцем проживання. Для прикладу, у період 15–30 липня 2015 р. було проведено соціологічне дослідження у м. Харкові та з'ясовано наступні мотиви переїзду саме у це місто: 39 % — це місто близько до попереднього місця проживання; 32 % — надія на допомогу рідних, знайомих; 22 % — надія на допомогу волонтерів; 21 % — порада друзів, знайомих; 17 % — у місті опинилися випадково, нікуди було їхати; 3 % — інше [7]. А ще велику роль відіграли стереотипи та страхи. Люди, які були схильні до пропаганди Російської Федерації, не хотіли переїжджати до західних областей України незважаючи на те, що це найспокійніший регіон проживання сьогодні. Слід зазначити, що ситуація на Донбасі для всіх переселенців «видавалася абсурдною, такою, що не триватиме довго. Тому й виїзд за межі окупованої території сприймався як тимчасовий: від'їзд люди відкладала до офіційної відпустки, не робили кроків

з продажу чи здавання в оренду житла, не звільнялись з роботи, не брали жодного майна, намагались зберегти своє життя у звичному руслі» [9].

Переїхавши на іншу територію проживання, ВПО зіткнулись із **проблемними життєвими ситуаціями**, які носять найрізноманітніший характер:

1. Економічні. Ключові характеристики ВПО: переїжджають невеликими групами у складі 2–6 членів сім'ї, частіше за все — утрюх. Кожна п'ята сім'я переселенців має від одного до трьох неповнолітніх дітей. Основне джерело доходу: 40 % — зарплата та самозайнятість; 30 % — пенсії; 10 % — адресна допомога держави; 5 % — накопичення; 15 % — різні види допомоги. Фінансово неспроможні купити необхідні продукти харчування — 70 %, а регулярно сплачувати комунальні рахунки — 57 % [8].

Найбільш значущі матеріальні потреби в оцінках ВПО за результатами дослідження¹ є наступними: 3,4 % — відсутність документів; 5,3 % — інше; 9 % — проживання у непристосованому приміщенні; 15,9 % — відсутність потрібного одягу; 32,8 % — відсутність роботи загалом; 32,9 % — відсутність роботи за фахом; 87,2 % — відсутність власного житла [6].

Працевлаштування. Результати соціологічного дослідження² щодо ВПО свідчать, що вони не можуть знайти роботи у зв'язку з тим, що існують регіональні відмінності в структурі зайнятості. Підтвердженням цьому є емпіричні дані: лише 0,9 % — працюють за тим самим фахом, що й за попереднім місцем проживання, з суттєво вищим доходом; 6,3 % — за тим самим фахом, але з суттєво нижчим доходом; 7 % — працевлаштовані за тим самим фахом і практично з таким самим доходом; 17,7 % — працюють не за фахом; 61,1 % — не працевлаштовані зовсім [10].

Щодо реєстрації у Центрах зайнятості, то 46,4 % внутрішньо переміщених жінок та осіб похилого віку — не зареєстровані в них, 42,1 % — зареєстровані. Причинами ігнорування реєстрації в Центрах зайнятості після переїзду є: не бачать сенсу реєструватися; не вірять, що допоможуть або не захочуть допомагати; були відгуки, що пропонують лише вакансії прибиральника або двірника; через відсутність деяких документів; не знають, як добратися; не знають, куди саме звертатися. Відтак респонденти аргументують певну готовність пошуку місця праці: 26,9 % — хотіли б пройти професійну підготовку або перепідготовку для подальшого працевлаштування або збереження робочого місця, а 21,2 % — хотіли б отримати навички, пройти додаткову підготовку/перепідготовку, яка б збільшила шанси знайти роботу.

Вирішення житлових проблем ВПО. Тип житла, де проживають зараз: 37 % — квартира, будинок; 19 % — кімната в квартирі, будинку; 11 % — кімната в гуртожитку; 7 % — кімната в санаторії, базі відпочинку; 2 % —

¹ Дослідження проведене колективом відділу соціально-гуманітарного розвитку регіону ДУ «ІРД імені М. І. Долішнього НАН України» за сприяння Департаменту соціального захисту Львівської ОДА методом анкетного опитування ВПО з АР Крим, Луганської та Донецької областей у Львівській області (жовтень 2014 р.).

² Результати соціологічного дослідження «Оцінка потреб внутрішньо переміщених жінок та осіб похилого віку в Україні», проведеного ГО «Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка».

в центрі тимчасового розміщення. Житло, в якому проживають: 31 % — знімають та оплачують самостійно; 21 % — власність родичів/знайомих і живуть безкоштовно; 17,5 % — власність родичів/знайомих і сплачують орендну плату; 15 % — надано державою безкоштовно; 5 % — надано державою на платній основі [10].

Щодо вирішення житлових проблем у м. Харкові, то 40 % опитаних орендують житло; 27 % — живуть у родичів, друзів; 27 % — у гуртожитках, кімнатах, квартирах, які безкоштовно надала держава; 6 % — живуть у незнайомих людей, які надали житло безкоштовно, або у волонтерів. Тому головною проблемою переселенців — це пошук житла (66 % від усіх опитаних)¹ [8].

2. Соціальні. Найбільш гострі проблеми соціального характеру в оцінках ВПО: 1 % — недовірливе ставлення з боку оточуючих; 1,2 % — конфесійні проблеми; 2 % — недовірливе ставлення нових колег; 2,9 % — прояви агресії з боку оточення; 8,1 % — мовні проблеми; 10,5 % — інше; 11,3 % — непорозуміння у сім'ї через різні погляди; 11,8 % — ціннісні проблеми; 20,4 % — несприйняття іншого майбутнього України; 47,9 % — неможливість бути разом із сім'єю [6].

3. Інформаційно-комунікаційні. Поінформованість ВПО про свої права та можливості є наступною: 38 % респондентів знають, куди звертатися у випадках насильства; 23 % — організації, які можуть захистити права ВПО; 14 % — не знають, куди звертатися у випадках насильства; 7 % — право на гуманітарну допомогу; 8 % — місце видачі гуманітарної допомоги; 2 % — право на оформлення адресної допомоги ВПО; 1 % — право на отримання довідки про взяття на облік ВПО; лише 0,7 % знають про місцезнаходження найближчої лікарні. Джерела інформації, орієнтовані на соціальну підтримку, забезпечення прав та можливостей: 3 % — інформаційні буклети; 8 % — радіозвернення; 8 % — ФМ-радіостанції; 9 % — спілкування із колегами; 12 % — гарячі лінії; 23 % — газети/журнали; 26 % — центри допомоги переселенцям; 29 % — працівники державних установ; 30 % — центри реєстрації переселенців; 36 % — інтернет-ресурси; 37 % — волонтери; 50 % — спілкування із близькими; 52 % — телебачення; 63 % — спілкування із іншими ВПО [3]. Відтак основні джерела інформації є невід'ємною складовою повсякденного життя, надають можливості для обміну досвідом, акумулюють інформацію з інших ресурсів.

4. Медичні. Після переїзду на іншу територію ВПО майже третина потребувала від держави допомоги в отриманні медикаментів; а 45,7 % в отриманні медичних послуг². Щодо захворювань, що ускладнюють повсякденне життя ВПО, то 5,5 % відзначили захворювання ендокринної сис-

¹ Харківський інститут соціальних досліджень разом із Чугуївською правозахисною групою за підтримки програмної ініціативи «Демократична практика» Міжнародного фонду «Відродження», в рамках громадського аудиту використання бюджетних коштів на забезпечення потреб вимушених переселенців (110), провели відповідне соціологічне дослідження, яке носить розвідувальний характер і не є репрезентативним.

² Результати соціологічного дослідження «Оцінка потреб внутрішньо переміщених жінок та осіб похилого віку в Україні», проведеного ГО «Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка».

теми; 9,6 % — хвороби органів травлення; 13,5 % — проблеми із зором, слухом; 15,5 % — захворювання суглобів і хребта; 17,9 % — хронічна тривога і депресія; 20,9 % — мігрень або частий головний біль; 31,6 % — серцево-судинні; а у 34,4 % респондентів немає захворювань. Для дорослих є потреба в консультації у терапевта, кардіолога, стоматолога, окуліста. Для дітей — педіатра, психолога [2]. Отож більше половини ВПО потребують медичної допомоги з боку кваліфікованих спеціалістів, потребують інформації про заклади та організації, які можуть надати їм цю допомогу.

Щодо отримання допомоги після переїзду з боку державних органів влади, то ситуація є наступною (табл. 1) [10]:

Таблиця 1

Потреби ВПО з боку державних органів влади, %

Потреби	Потребували допомоги	Отримали допомогу
Побутові питання	33,6	14,7
Працевлаштування	40,8	13,3
Непродовольчі товари	45	19,9
Медичні послуги	45,7	37,4
Матеріальна допомога	52,5	27,8
Продукти харчування	56,5	27,2
Пошук житла	61,9	30,0
Реєстрація за місцем тимчасового проживання	67,0	61,0
Оформлення соціальних виплат, пенсій, допомоги	68,4	61,4

Слід наголосити і на очікуваннях щодо допомоги від органів державної та місцевої влади в оцінках ВПО: 52,3 % респондентів вважають, що їм мають надати соціальне житло; 37,2 % — сприяти у працевлаштуванні; 30,3 % — частково відшкодувати вартість проживання; 21,3 % — говорять про пільгове кредитування купівлі житла; 15,9 % — очікують на безкоштовні юридичні консультації; 14,9 % — право тимчасової несплати комунальних послуг; 13,2 % — надання безкоштовних спеціалізованих медичних послуг; 12,8 % — гарантування працевлаштування шляхом бронювання; 11,5 % — тимчасовий пільговий місцевий проїзд; 7,6 % — сприяння у відновленні втрачених документів; 6,4 % — надання безкоштовних послуг щодо адаптації; 5,1 % — очікують податкових канікул для підприємців; 2,6 % — інше [6]. Тобто усі ці потреби — це всього лише засоби, які необхідні для повноцінного життя ВПО.

Плани щодо організації власного майбутнього в оцінках ВПО: 3,8 % — мають намір виїхати за кордон; 28 % — залишаться у цьому регіоні; 30,3 % — будуть прагнути повернутися на малу батьківщину; 34,9 % — ще не визначилися, а 3,1 % вказали інший варіант [6]. Плани щодо переїзду у найближчі 12 місяців: 0,3 % — переїдуть в іншу країну колишнього СНД; 0,4 % — переїдуть в іншу країну; 1,3 % — переїдуть в країну ЄС; 1,6 % — переїдуть до Росії; 2,4 % — переїдуть в іншу область України; 10,9 % — ще не знають; 30,3 % — не планують виїжджати з населеного пункту, в якому зараз проживають; а 52,8 % мають установ-

ку щодо повернення на своє постійне місце проживання після звільнення окупованої території [10]. Отож емпіричні дані двох різних досліджень підтверджують готовність значної частини ВПО повернутись на свою територію проживання, решта ще не можуть визначитись через загальну нестабільність ситуації в державі.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Вимушена внутрішня міграція піднімає важливі питання до інституційної спроможності держави розв'язувати проблеми в цій сфері, щодо вирішення яких слід застосовувати комплексний підхід. І зараз саме той час, коли можна переглянути невідповідність задекларованої політики у сфері міграції реальному стану речей — теперішня неспроможність влади адекватно реагувати на виклики внутрішньої міграції [5]. Важливо створити загальнодержавну інформаційну базу даних щодо наявних можливостей розміщення, працевлаштування та перекваліфікації ВПО, оскільки без глибокого розуміння характеристик адресної групи рішення щодо неї ризикують бути неефективними, а то й помилковими.

Слід зауважити, що з початком внутрішніх міграційних процесів на території сучасної України відбуваються міжнародні наукові конференції, присвячені темі ВПО. Для прикладу, «Консолідація зусиль для довгострокових стратегічних програм для ВПО: міжнародний досвід та імплементація в Україні» (Київ, 2–3.09.15), «Адаптація ВПО у містах та районах Луганської області на 2016 р.» (Київ — Северодонецьк, 08.12.15), «Внутрішньо переміщені особи в Україні: реалії та можливості» (Київ, 27.02.15) тощо. Тобто питання ВПО розглядаються починаючи від мікро- і закінчуючи макрорівнем, адже вивчається досвід зарубіжних країн, робляться висновки та проводяться паралелі щодо вирішення цього явища. Також, що найважливіше, науковці обґрунтовують різні підходи щодо шляхів вирішення, надають прогностичні оцінки розвитку ситуації в майбутньому, тому важливо, щоб державні органи влади враховували ці рекомендації на різних рівнях — від місцевого до загальнонаціонального.

Таким чином, сьогодні основні зусилля повинні бути спрямовані на залягодження військового конфлікту та розробку стратегій соціальної адаптації ВПО, яка передбачатиме інтеграцію цих людей в соціум, створення нових робочих місць, спростування стереотипів та ярликів, повернення до повноцінного життя.

Подальшими науковими розвідками є вимірювання соціального самопочуття ВПО, оскільки воно зорієнтовано не на ситуативні емоційні стани, зумовлені сплесками й падіннями суспільних настроїв, а на самооцінку рівня благополуччя в реалізації та задоволенні основних соціальних потреб. Це надасть підстави для здійснення різнопланової оцінки сприйняття ними свого соціального становища в суспільстві загалом, а також виокремлення регіональну специфіку. Рівень соціального самопочуття свідчатиме про ступінь задоволеності внутрішньо переміщених осіб різними аспектами суспільного життя, тобто ступінь свободи, можливість всебічного розвитку, реалізації своїх здібностей, оцінки рівня та якості життя тощо. А відтак буде визначено рівень соціального самопочуття ВПО до та після

переміщення на іншу територію проживання, їхню статусну ідентифікацію та статусні позиції в соціальній ієрархії, виділено різні моделі життєвих стратегій, орієнтації на постійне місце проживання чи повернення на свою територію, типи мобільної поведінки, що свідчатиме про їхній адаптаційний потенціал та можливості виділити напрями соціальної мобільності в регіональному та загальнонаціональному вимірах.

Список літератури

1. Внутрішньо переміщені особи в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BD%D1%83%D1%82%D1%80%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%8C%D0%BE_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%89%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96
2. Доступ до медичних послуг та психологічний стан внутрішньо переміщених осіб [Електронний ресурс] / Т. Бондар. — Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Bondar.pdf>
3. Інформаційні та комунікаційні потреби внутрішньо переміщених осіб [Електронний ресурс] / О. Василенко. — Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Vasilenko.pdf>
4. Кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні досягла 1 млн 382 тисяч [Електронний ресурс] / ООН. — Режим доступу: <http://ua.112.ua/suspilstvo/chyslo-vnutrishno-peremishchenykh-osib-v-ukraini-dosiahlo-1-mln-382-tysyach-onn-244663.html>
5. Коментар до проекту рекомендацій міжнародної науково-практичної конференції «Вимушено переміщені особи в Україні: реалії та можливості» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cedos.org.ua/uk/news/21>
6. Новітні трансформації людського розвитку та потенціал внутрішньо переміщених осіб: регіональний аспект [Електронний ресурс] / Відділ соціально-гуманітарного розвитку регіону ДУ «ІРД імені М. І. Долишнього НАН України». — Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Sadova.pdf>
7. Переселенці із зони АТО в українському мегаполісі: форми та бар'єри солідарності: матеріали ІХ Міжнародного Львівського соціологічного форуму (м. Львів, 31 жовтня 2015 р.) / Презентація проф., д.с.н. Л. Хижняк. — Львів, 2015. — 8 с.
8. Результати дослідження проблематики внутрішньо переміщених осіб у Харківській області [Електронний ресурс] / С. Щербань. — Режим доступу: <http://www.khpg.org/pda/index.php?id=1426109999>
9. Соціологічне дослідження: «Сучасні українські внутрішньо переміщені особи: основні причини, стратегії переселення та проблеми адаптації» [Електронний ресурс] / О. Міхеєва, В. Серєда. — Режим доступу: <http://www.ostrovok.lg.ua/sociology/nauka/oksanamiheieva-viktoriya-sereda-sociologichne-doslidzhennya-suchasni-ukrayinski-vnutrishno>
10. Трудовий потенціал та рівень державної підтримки внутрішньо переміщених осіб [Електронний ресурс] / О. Балакірева. — Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Balakireva-2.pdf>

References

1. Vnutrishno peremishcheni osoby v Ukraini. — Accessed: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BD%D1%83%D1%82%D1%80%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%8C%D0%BE_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%89%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96
2. Bondar Tetiana. Dostup do medychnykh posluh ta psykhologichnyi stan vnutrishno peremishchenykh osib. — Accessed: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Bondar.pdf> — February 2015.

3. Vasylenko Oleh. Informatsiini ta komunikatsiini potreby vnutrishno peremishchenykh osib. — Accessed: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Vasilenko.pdf> — Accessed February 2015.
4. Kilkist vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini dosiahla 1 mln 382 tysiach. OON. — Accessed: <http://ua.112.ua/suspilstvo/chyslo-vnutrishno-peremishchenykh-osib-v-ukraini-dosiahlo-1-mln-382-tysiach-oon-244663.html>
5. Komentar do proektu rekomendatsii mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Vy-musheno peremishcheni osoby v Ukraini: realii ta mozhlyvosti». — Accessed: <http://www.cedos.org.ua/uk/news/21>
6. Novitni transformatsii liudskoho rozvytku ta potentsial vnutrishno peremishchenykh osib: rehionalnyi aspekt / Viddil sotsialno-humanitarnoho rozvytku rehionu DU «IRD imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy». — Accessed: <http://ief.org.ua/wpcontent/uploads/2015/02/Sadova.pdf> — February 2015.
7. Prezentatsiya Larysy Khyzhniak. Pereselentsii z zony ATO v Ukrainkomu mehapolisi: formy ta bar'ieri solidarnosti: materialy I Mizhnarodnoho Lvivskoho sotsiolohichnoho forumu (m. Lviv, 31 zhovtnia 2015 r.). — Lviv, 2015. — 8.
8. Scherban Svitlana. Rezultaty doslidzhennia problematyky vnutrishno peremishchenykh osib u Kharkivskii oblasti. — Accessed: <http://www.khpg.org/pda/index.php?id=1426109999>
9. Mikheiva Oksana, Sereda Viktoriya. Sotsiolohichne doslidzhennia: «Suchasni ukrainski vnutrishno peremishcheni osoby: osnovni prychny, stratehii pereseleattia ta problemy adaptatsii». — Accessed: <http://www.ostrovok.lg.ua/sociology/nauka/okšana-miheiva-viktoriya-sereda-sociologichne-doslidzhennya-suchasni-ukrayinski-vnutrishno>
10. Balakirievava Olha. Trudovy potentsial ta riven derzhavnoi pidtrymky vnutrishno peremishchenykh osib. — Accessed: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Balakireva-2.pdf> — February 2015.

Стаття надійшла до редакції 29.02.2016

Ковалиско Н. В.

кафедра історії та теорії соціології
Львівського національного університету імені Івана Франка
кв. 32, ул. Антоненко-Давидовича, 8а,
79066, г. Львів, Україна

Бубняк С. М.

аспірант кафедри історії та теорії соціології, лаборант Центра
моніторингу Львівського національного університету імені Івана Франка
ул. Яворовская 39/1, пгт. Ивано-Франковое, Яворовский р-н, Львовская обл.,
81070, Україна

ВНУТРЕННЕ ПЕРЕМЕЩЕННЫЕ ЛИЦА В УКРАИНЕ: МОНИТОРИНГ РЕЗУЛЬТАТОВ СОЦИОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ 2014–2015 гг.

Резюме

Статья посвящена эмпирическим исследованиям внутреннего перемещения лиц в современной Украине, осуществлены научные исследования времени, мотивов и причин переселения, территории переселения, проблем жизни на новом месте (экономические, социальные, информационно-коммуникационные потребности, государственные) и планов на будущее.

Ключевые слова: внутренне перемещенные лица (ВПЛ), мотивы, территории, проблемы, планы на будущее.

Kovalisko N. V.

Department of History and Theory of Sociology
of Lviv Ivana Franka National University
apt. 32, 8a Antonenko-Davidovich str., Lviv, 79066, Ukraine

Bubniak S. M.

Department of History and Theory of Sociology
of Lviv Ivana Franka National University,
Laboratory of Monitoring Centre of Lviv Ivana Franka National University
39/1 Yavorivska str., Ivano-Frankove, Yavorivskiy district, Lviv region, 81070,
Ukraine

**INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN UKRAINE: MONITORING
RESULTS OF OPINION RESEARCH 2014–2015**

Summary

The article is devoted to the empirical study of internally displaced persons in modern Ukraine. In particular, the intelligence of authors such as O. Balakireva, T. Bondar, T. Doronyuk, Y. Kornev, E. Libanova, O. Mikheieva, V. Sereda, A. Solodko, L. Khizhnyak and others. Therefore, the authors note that IDPs on the territory of state have different kinds of relocation and orientation rounds for permanent residence or return to its territory.

Therefore, the purpose of the article is an attempt of in doubt the time-out motifs, resettlement area, the main problems at the new site and plans for the future of IDPs from Donbass and the Crimean in Ukraine.

As for the time, there were two waves. Since most people occupied Crimea moved to the month of March-April 2014. In turn, the Donetsk and the Lugansk region in May and July 2014. The main motivation for this move among residents of the occupied Crimean peninsula was unbearable conditions for the people supporting Ukrainian policy and statehood; persecution, threat and black mail. Residents of Donbass traveled mainly due to lack of means of subsistence.

The main areas as that choose to resettle IDPs were:

- ARC → Kyiv (ordinary people), Odessa (military), Lviv (Crimean Tatars) and others.

- Donetsk and Lugansk region → Kharkov, Zaporozhye, Dnepropetrovsk, Kyiv, Poltava, Odessa and others.

After moving to a different area of residence IDPs faced with problems that are diverse in nature: economic, social, information and communication, public.

Empirical research data confirming response plans on IDPs to return to the territory of residence, or cannot yet determine the future of the place of residence due to the general instability of the situation in the country. People left the occupied territory the property, family, friends, because they want to return to the place where they spent much of his life.

Thus, today the main government efforts should be made to solve the military conflict and concentrate on developing strategies for social adaptation of IDPs, which will include the integration of these people into society, create jobs, getting rid of stereotype and labels, building a fulfilling life.

Key words: internally displaced persons (IDPs), motives, territory, problems and plans for the future.